

Students' and Teachers' Perception of University Education and Providing Solutions for Prevention of Academic Failure

Azadeh Fadavi Roodsari¹, Keyvan Salehi^{1*}, Ebrahim Khodaii¹, Ali Mogadamzadeh¹, Mohammad Javadipoor¹

¹ Faculty of Psychology and Education, University of Tehran, Tehran, Iran

*Corresponding author: Keyvan Salehi, Faculty of Psychology and Education, University of Tehran, Tehran, Iran., Email: keyvansalehi@ut.ac.ir

Article Info

Keywords: Student perception, Academic failure, Entrepreneurship, Phenomenology

Abstract

Introduction: The issue of graduates' employment is one of the economic, social and cultural challenges and one of the most important threats to national security and development. Beyond that, it also affects students' quality of knowledge. The purpose of this study was to investigate the goal of education in university student with academic failure, focusing on the relationship between the future occupation and their academic failure. It was tried to use the interpretive approach to redefine the meaning of students' and teachers' perceptions of the University of Tehran from the goal of studying at the university. This study tried to show what is the understanding and evaluation of the participants about this phenomenon and what are the economic factors associated with their academic failure.

Methods: A qualitative research approach and a phenomenology method were selected. For this purpose, a criterion type was used for purposeful sampling. Data were collected using semi-structured interview technique and collected in three ways: face-to-face, by phone and in written. The data was analysed based on Colaizzi's strategy, using MAXQDA18 software. In order to increase the credibility, transferability, dependability and confirmability, peer debriefing, negative case analysis, triangulation, explaining the exact details of the data collection and analysis process, and long-term immersion were utilized.

Results: The results of the research showed that the goal of university education in the majority of students is to have a job prospect and job satisfaction and the lack of prospects for a decent future career plays a crucial role in their academic failure. Also, the economic structure of the society and the lack of job opportunities and capital have also become a reason of their loss of attraction.

Conclusion: Education of entrepreneurship is a practical solution to the current situation, it can reduce unemployment rates, and it could prevent students from becoming frustrated, disappointed and having academic failure.

Copyright © 2020, Education Strategies in Medical Sciences (ESMS). This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>) which permits copy and redistribute the material just in noncommercial usages, provided the original work is properly cited.

ادراک دانشجویان و مدرسین از تحصیلات دانشگاهی و ارائه راهکار برای پیشگیری از افت تحصیلی دانشجویان

آزاده فدوی رودسری^۱، کیوان صالحی^{*}، ابراهیم خدایی^۱، علی مقدم زاده^۱، محمد جوادی پور^۱

^۱دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهرن، تهرن، ایران،

*نویسنده مسؤول: کیوان صالحی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهرن، تهرن، ایران. ایمیل: keyvansalehi@ut.ac.ir

چکیده

مقدمه: مسئله اشتغال دانشآموختگان، از چالش‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و در زمرة مهمترین تهدیدهای امنیت و توسعه ملی است و فراتر از آن، در کیفیت دانشآموزی دانشجویان نیز تاثیر دارد. پژوهش حاضر با هدف بررسی اهداف دانشجویان دچار افت تحصیلی از ورود به دانشگاه، با تمرکز بر ارتباط عامل آینده‌شغلی آنان، انجام شد. تلاش شد تا با استفاده از رویکرد تفسیرگرایانه به بازسازی معنایی ادراک دانشجویان و مدرسان دانشگاه‌تهران از هدف از تحصیل در دانشگاه پرداخته و نشان داده شود مشارکت‌کنندگان، چه درک و ارزیابی، نسبت به این پدیده دارند و عوامل اقتصادی چه ارتباطی با افت تحصیلی آن‌ها دارد.

روش‌ها: از رویکردی کیفی و روش پژوهشی پدیدارشناسی استفاده شد. بدین‌منظور از نمونه‌گیری هدفمند، نوع ملاکی استفاده شد. داده‌ها با استفاده از فن صاحب‌به نیمه‌ساختاریافته و در سه شیوه حضوری، تلفنی و مکتوب جمع‌آوری شده و مبتنی بر راهبرد تحلیل گلایزی با استفاده از نرم افزار MAXQDA18 تحلیل گردید. به‌منظور افزایش اتکاپذیری، تأییدپذیری، باورپذیری صحت داده‌ها، از شیوه‌های «بازرسی و بازبینی در زمان کُذگزاری»، «بهره‌گیری از نظرات همکاران پژوهشی و تأیید آن‌ها»، و «درگیری طولانی مدت» استفاده کردیم.

یافته‌ها: نتایج پژوهش، نشان داده هدف از تحصیلات دانشگاهی در اکثریت دانشجویان، ارتقای آینده شغلی و دستیابی به شغل مناسب است و نبود دورنمای آینده شغلی مطلوب، نقشی اساسی در افت‌تحصیلی آنها ایفا می‌کند. همچنین ساختار اقتصادی موجود در جامعه و نبود امکانات شغلی و سرمایه نیز مزید علت بی‌انگیزگی بیشتر آنان شده است.

نتیجه‌گیری: آموزش کارآفرینی، راهکاری جهت رفع این مشکل است که ضمن کاستن از آمار بیکاری، می‌تواند از ناامیدی و بی‌انگیزگی دانشجویان و از بروز افت تحصیلی در آنان نیز پیشگیری به عمل آورد.

وازگان کلیدی: ادراک دانشجویان، افت تحصیلی، کارآفرینی، پدیدارشناسی.

مقدمه

منابع انسانی و غیر انسانی نظام آموزشی می‌گردند. از این منظر برای یافتن علل افت تحصیلی باید عوامل مختلفی نظیر انگیزه، هدف، هوش، اضطراب امتحان، برنامه‌ریزی، امکانات و تجهیزات و فرهنگی خانواده و میزان عزت نفس را مورد توجه قرار داد(۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰).

برنامه‌های آموزشی تاثیر بسزایی در عملکرد آموزشی دانشجویان دارد(۲۱). مشاهدات نشان می‌دهد بسیاری از فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌ها به علت عدم شایستگی و مهارت تحصیلی، از سوی بازار کار رد شده‌اند(۲۲). اکثر برنامه‌های آموزشی موسسات عالی در کشورهای در حال توسعه و به ویژه در جهان سوم با نیازهای بازار کار مطابقتی ندارد. در حالیکه در جوامع پیشرفتی بر یادگیری مبانی عملی مشاغل مورد نیاز در بازار کار و انتقال آموزش به محیط واقعی کار و تولید بر تجربه‌اندوزی در ساختارهای مختلف شغلی تأکید دارد(۲۳). در کشورهای توسعه یافته، ارتباط بین دانشگاه و جامعه به شدت افزایش یافته است و دانشگاه به عنوان یک نهاد چندکارکردی، در فعالیت‌های اجتماعی و اقتصادی حضور پر رنگ دارد(۲۴). در حالی که در نظام آموزشی کشور ایران، آنچه از طریق آموزش رسمی بیش از پیش به فرآگیر انتقال می‌یابد، مجموعه‌ای از دانش و اطلاعات است و بعید است که این رویکرد در زمینه ایجاد مهارت‌ها و شایستگی‌های مورد نیاز بازار کار به جایی ببرد(۲۵). جمیری، حاتمی، فتحی آذر و پاکدل فرد(۱۳۸۹)، نیز عدم ارتباط میان نیازهای بازار کار و برنامه‌های درسی دانشگاهی را خاطرنشان کرده‌اند(۲۶). دلایلی چون نگرانی از بیکاری پس از پایان تحصیل و ابهام در این زمینه نیز ممکن است سبب بی انگیزگی دانشجو شود(۲۷).

به سبب پیشرفت تکنولوژی، وجود متخصصانی که بتوانند با این دانش روز پیش رفته و باعث استقلال علمی، اقتصادی و فرهنگی شوند، مایه میهان است ولی این که فقط متخصص تربیت شود، بدون این که به امکان جذب آنها در مراکز کاری و ارائه خدمات تخصصی آن‌ها به دیگران فکری شود، نوعی سرخورددگی برای این فارغ‌التحصیلان و جوانان ایجاد خواهد کرد و سرمایه‌های ملی نیز به هدر خواهد رفت(۲۸). همچنین، طی یک دهه اخیر، پذیرش دانشجو بدون توجه به ظرفیت اشتغال زایی از سوی نظام آموزش عالی در بخش دولتی و نیز در بخش غیر دولتی همراه با کاهش توان ظرفیت سازی اشتغال در بخش دولتی و تورم نیروی انسانی در بخش خدمات، موجب افزایش نرخ بیکاری بسیاری از فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌ها شده است(۲۹). بیکاری یکی از مشکلاتی است که فرازوی جوامع بشری قرار دارد و کشورهای گوناگون را به چالش کشیده است و عوامل بروز آن در کشورهای مختلف به اختلافات در ساختار اقتصادی، آموزشی و فرهنگی بازمی‌گردد (۳۰).

قرن بیست و یکم، انقلاب فن آوری اطلاعات بود و رشد سریع فن آوری نقش تضمین شده‌ای در همه جوانب زندگی شامل تحصیلات، پژوهشی و کشاورزی ایجاد کرد. درنتیجه مهارت‌ها و قابلیت‌های حاصل از روش‌های آموزش سنتی - که تاکید آنها بر آموزش دانش‌آموzan به خواندن و نوشتن و ریاضی و بدست آوردن ظرفیت‌های آکادمیک می‌شد - برای بدست آوردن موفقیت در مسیر اشتغال یا زندگی عملی کافی نیست(۱).

دانشجویان پویاترین قشر جامعه و مهمترین شاخص فرهنگ و معرفت یک جامعه هستند و دانشگاه بستر اصلی تربیت نسل جوان و جمعیت دانشجویانی است که چند سال از عمر و دوران جوانی خود را در آنجا می‌گذرانند(۲) و تحصیلات، نقش‌های متفاوتی در توسعه اقتصاد کشور و رشد طبیعی آن دارد (۳). به دلیل شرایط خاص زندگی در جهان امروز و ضرورت‌های نهادی آن، این نیاز وجود دارد تا دانشگاه نسبت به ایجاد و نهادینه کردن مجموعه‌ای از قابلیت‌ها در دانشجویان اقدام کنند(۴). دانشگاه‌ها هر ساله دانشجویان جدیدالورود را پذیرش و دانشجویانی را نیز فارغ التحصیل می‌کنند که در این چرخه مستمر توجه به کیفیت آموزشی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است و افزایش کیفیت نظام، آموزشی به عنوان اثربارترین عامل در توسعه کشورها محسوب می‌شوند(۵).

نارسایی آموزش عالی در پرورش استعدادها و آماده سازی نسل جوان برای شرکت فعال در حیطه‌های آموزشی پس از ورود به آن خود را به اشکال مختلف - ازجمله افت تحصیلی(academic failure)- نشان می‌دهد(۶) و به طور مستقیم و غیر مستقیم خسارات زیادی را به فرد، خانواده و جامعه وارد می‌سازد(۷). دانش‌آموختگانی که با افت تحصیلی دانشگاه را به اتمام می‌رسانند توانمندی علمی مورد نیاز را به نحو مطلوب کسب نمی‌کنند(۸) که می‌تواند نظام آموزشی کشور را از اهداف پیش‌بینی شده دور نموده و بخشی از سرمایه‌ها و فرصت‌ها را از دست دهد (۹). همچنین منجر به تولید نیروی متخصص ناکارآمد و در نهایت خدمات با کیفیت پایین‌تر و عدم تأمین رفاه برای مردمان آن باشد(۱۰). پیش‌بینی می‌شود که در آینده نیز با افزایش افت تحصیلی در آموزش عالی همه‌ساله بخشی از منابع انسانی و اقتصادی جامعه در دانشگاه‌ها با اخراج، ترک تحصیل، انصراف، مردودی و مشروطی دانشجویان ضایع گردد و آثار و پیامدهای ناگوار فردی و اجتماعی فراوانی به وجود آورد(۱۱). در حالی که در سراسر جهان یکی از اهداف اصلی موسسات آموزش عالی، در کمترین حد امکان نگه داشتن میزان مشروطی دانشجو با حفظ کیفیت تحصیل و تدریس، در حد بالا است (۱۲ و ۱۳). مجموعه‌ای از عوامل وجود دارند که باعث افت تحصیلی و به تبع آن اتلاف

تحصیلی دانشجویان مورد استفاده قرار می‌گیرد، از نوع پژوهش‌های کاربردی است. از سویی دیگر به منظور شناسایی و بازسازی معنایی ادراک دانشجویان و مدرسان دانشگاه‌تهران از هدف از تحصیل در دانشگاه از رویکردی اکتشافی برای کشف همه عوامل ضرورت می‌باید. از آنجایی که در این تحقیق دیدگاه استادان و مدرسان در زمینه‌ی مضمون‌ها و نشانگرهای افت تحصیلی در دانشجویان دچار آن مورد واکاوی قرار گرفت و محققین به دنبال کشف، توصیف و صرفاً استفاده از روایت‌های استنباط‌های شخصی خود و صرفاً استفاده از روایت‌های مشارکت‌کنندگان بودند، لذا این مطالعه با رویکرد پدیدارشناسی توصیفی انجام شد. پژوهش حاضر بر رویکرد پدیدارشناسی استوار بوده و با بررسی تجارب دانشجویان دچار افت تحصیلی هدف آنان از تحصیل در دانشگاه را مورد کاوش قرار داد. نمونه‌گیری این تحقیق همانند سایر تحقیقات پدیدارشناسی بود(۳۸). مطابق با روش نمونه‌گیری در تحقیقات کیفی(۳۹)، حجم نمونه از پیش تعیین نشد و متناسب با روند تحقیق تا سطح اشباع داده‌ها ادامه یافت. اشباع نظری، زمانی اتفاق می‌افتد که محقق به این نتیجه برسد که در یک مرحله از کار به مفاهیم و پاسخ‌های مشابه دست یافته و مفاهیم جدیدی ظهور نیابند(۴۰) و داده‌های گردآوری شده از طریق انجام مصاحبه، مشابه و تکراری شود. به زعم کراسول(۱۹۹۸) در مطالعات کیفی، حجم نمونه نباید کمتر از ۲۰ نفر باشد(۴۱).

میدان پژوهش حاضر، دانشگاه تهران را در برگرفت که در برگیرنده مدرسین(هیات علمی یا حق‌التدريس) مشغول به تدریس در دانشگاه تهران، در سال ۱۳۹۷ بود. نمونه‌گیری به صورت هدفمند از نوع ملاکی(Criterion Sampling) بود. در نمونه‌گیری ملاکی، تمام افراد یک مجموعه که یک ملاک خاص را داشته باشند، مورد بررسی قرار می‌گیرند(۴۲). بر این اساس ملاک‌های نمونه‌گیری در این پژوهش، الف- دانشجوی دوره کارشناسی یا مدرس دوره کارشناسی دانشگاه تهران بودن در رشته‌های انتخاب شده و ب- دچار افت تحصیلی بودن(معدل کمتر از ۱۴ یا واحد افتاده) و ج- تمایل به مشارکت در پژوهش، بود. برای قابلیت تعیین داده‌ها به دانشجویان سایر رشته‌های دانشگاه تهران، جهت انجام نمونه‌گیری رشته تحصیلی بصورت تصادفی انتخاب شد(۴۳). به این صورت که با توجه به این مطلب که کلیه دانشجویان مشغول به تحصیل در دانشگاه تهران در آزمون کنکور سراسری، در یکی از گروه‌های پنجگانه ریاضی فیزیک، علوم تجربی، علوم انسانی، هنر و یا زبان‌ها شرکت کرده و قبول شده‌اند و قبول شدگان در هر گروه آزمایشی می‌توانند یکی از رشته‌های مربوط به گروه آزمایشی خود را جهت ادامه تحصیل انتخاب کنند. بنابراین از میان گروه‌های آزمایشی دو گروه علوم انسانی و ریاضی فیزیک، به طور تصادفی انتخاب شد. سپس در مرحله بعدی از میان رشته‌های مربوط به هر گروه

ایجاد اشتغال و استفاده از خدمات آن، بایستی در زمرة مشغولیت‌های مهم هر سیستم آموزش عالی باشد تا بتواند با استفاده مناسب از این سرمایه بی‌بديل و سرنوشت ساز، کشور را به سمت توسعه روزافون سوق دهد(۳۱). مراکز آموزش عالی به رشد کمی دانشگاه‌ها بسنده کرده‌اند و مسئله عدم امکان جذب موثر و مفید فارغ‌التحصیلان دوره‌های آموزش عالی در بازار کار، عدم تناسب بین رشته‌های تحصیلی و فعالیت شغلی، جذب بیشتر فارغ‌التحصیلان در بخش‌های غیرتولیدی و غیر فعال و بسیاری از مسائل دیگر از جمله مشکلاتی است که آموزش عالی ایران را علی‌رغم سرمایه گذاری‌های سنگین ناموفق معرفی کرده است(۳۲). بخش خصوصی نیز با توجه به گستره محدود آن در ایران طبیعتاً نتوانسته است در جذب این سرمایه‌های ملی موفقیت قابل توجهی داشته باشد(۳۹).

در حالی‌که، آموزش عالی نقش مهمی در بازار کار ایفا می‌کند و پرورش مهارت‌های کارآفرینی (Entrepreneurship) دانش‌آموختگان می‌تواند نقش عمده‌ای در رسیدن به این ماموریت داشته باشد(۳۳). ایجاد تغییر و فرصت لازم در محتوای برنامه درسی می‌تواند ضمن ارتقاء میزان فعالیت‌های کارآفرینانه، به تغییر و بهبود جامعه کمک شایانی کند(۳۴). مقوله‌ی کارآفرینی چیز عجیب و غریبی نیست، حتی جادو هم نیست و نمی‌توان آن را چیز مرموزی دانست. این دانش تنها یک مقوله‌ی منظم و منسجم است که هیچ ارتباطی به مسائل ارشی و مادرزادی ندارد(۳۵). در واقع کارآفرینی یک مفهوم چندوجهی -اقتصادی، اجتماعی و روان‌شناسی- پیچیده است که امروزه توجه زیادی را به خود جلب کرده است و بیشتر صاحب نظران توافق دارند که کارآفرینی و کارآفرینان سهم به سزاوی در توسعه اقتصادی دارند(۳۶). آموزش کارآفرینی تبادل رسمی و نظاممند اطلاعات و دانش کارآفرینی است. دانشگاه‌ها به عنوان متولیان اصلی تربیت و پرورش منابع انسانی متخصص در چند سال اخیر به آموزش کارآفرینی روی آورده‌اند(۳۷).

با توجه به اهمیت افت تحصیلی دانشجویان و ارتباط آن با هدف از تحصیلات دانشگاهی، تحقیق حاضر با هدف، واکاوی "هدف از تحصیلات دانشگاهی در دانشجویان دچار افت تحصیلی" با تمرکز برآینده شغلی، انجام شد و قصد پاسخ به این سوال را داشت که چه ارتباطی میان عامل اقتصادی و افت تحصیلی دانشجویان دوره کارشناسی دانشگاه تهران وجود دارد و راهکار آن چیست.

روش‌ها

با توجه به اینکه یافته‌های این مطالعه به بررسی اهداف دانشجویان دچار افت تحصیلی از ورود به دانشگاه، با تمرکز بر ارتباط عامل آینده‌شغلی آنان می‌پردازد و در زمینه بهبود عملکرد

فعال و جستجوی معانی و الگوها، تلاش شد تا آشنایی قابل توجهی با داده‌های گردآوری شده فراهم شود.

۲. به منظور استخراج جملات مهم، به هر پروتکل مطالعه شد و جملات و عباراتی که مستقیماً با موضوع مورد مطالعه مرتبط بود، استخراج گردید.
۳. برای فرموله کردن معانی، ضمن مرور منظم جملات استخراج شده، تلاش شده تا به درک معانی هر یک از جملات، پی برده شود.
۴. مراحل فوق برای تمامی مصاحبه‌ها تکرار گردیده و معانی فرموله شده و مرتبط به هم، در قالب خوش‌هایی از مضامین قرار داده شد.
۵. در ادامه نتایج در قالب توصیفی جامع از موضوع مورد مطالعه، تلفیق گردید.
۶. به منظور درک ساختار ذاتی پدیده، توصیف جامع پدیده تحت مطالعه به صورت بیانیه‌ای صریح و روشن از ساختار اساسی پدیده، تدوین شد.
۷. در انتهای، در این پژوهش پایابی داده‌ها به شیوه بازرگانی و بازبینی در زمان کدگذاری (Member check) استفاده از نظرات همکاران پژوهشی و تأیید آن‌ها توسط ممیز بیرونی Prolonged (External audit) و درگیری طولانی مدت (Engagement) بهره‌گیری شد. در شیوه بازرگانی و بازبینی در زمان کدگذاری به دست آمده، برای جلوگیری از بدفهمی محققین، اطلاعات کسب شده دوباره به اطلاع‌رسان‌ها نشان داده شد و مورد تائید آنان قرار گرفت. در روش استفاده از نظرات همکاران پژوهشی و تأیید آن‌ها، کسی که به روش کار محققین نظارت دارد، روش کار را مورد بازبینی قرار داد، که در پژوهش حاضر از نظرات جمعی از استادان بهره گرفته شد. علاوه بر این، محققین مدت زمان طولانی (حدود هفت‌ماه) درگیر موضوع پژوهش بوده و بخشی از این زمان به حضور در دانشگاه و تعامل با استادان و مدرسان در فضای دانشگاه اختصاص یافت.

یافته‌ها

پژوهشگر در این تحقیق مجموعاً با ۴۳ نفر مصاحبه کرد. تعداد مشارکت‌کنندگان در رشته مهندسی برق از گروه ریاضی فیزیک، ۲۱ نفر و رشته مدیریت از گروه علوم انسانی، ۲۲ نفر بود که اطلاعات شخصی مصاحبه شونده‌ها (با رضایت کامل از آن‌ها) در این تحقیق بصورت زیر درج شد همانطور که در جدول شماره ۱ و ۲ قبل مشاهده است ۲۱ نفر از مشارکت کنندگان رشته مهندسی برق و ۲۲ نفر از ایشان از رشته مدیریت بوده‌اند. یافته‌های حاصل پس از تحلیل مضمون بصورت جدول ۳ است:

آزمایشی، یک رشته بطور تصادفی انتخاب شد. که در این پژوهش رشته مدیریت از گروه علوم انسانی و رشته مهندسی برق از گروه ریاضی فیزیک انتخاب شدند.

مصاحبه‌ها بصورت حضوری، تلفنی، گفتگو در شبکه‌های اجتماعی اینستاگرام و تلگرام و مصاحبه به شیوه ارسال نامه (email interview) صورت گرفت. لازم به ذکر است برای حفظ محترمانه ماندن اطلاعات مشارکت‌کنندگان به هر کدام از ایشان یک کد اختصاص یافت که از این به بعد مشارکت کنندگان این تحقیق با کد شناخته شدند.

در مصاحبه با مشارکت کنندگان رشته مهندسی برق از گروه ریاضی فیزیک، در مصاحبه شانزدهم داده‌ها به اشباع رسید ولی تا نفر بیست و یکم ادامه یافت. مصاحبه‌های رشته مدیریت از گروه علوم انسانی، در مصاحبه هفدهم به اشباع رسیده و مصاحبه تا نفر بیست و دوم ادامه یافت.

از مشارکت کنندگان در تحقیق خواسته شد بر اساس تجربیات خود به این سوال پاسخ دهد که نشانگان دانشجویان دچار افت تحصیلی چیست و با ملاحظه چه نشانگانی در کلاس (بدون برگزاری آزمون) متوجه می‌شوند دانشجویی دچار افت تحصیلی است. زمان انجام هر مصاحبه، در دامنه زمانی ۲۰ تا ۷۰ دقیقه، و با میانگین زمانی ۳۳ دقیقه بود. گردآوری داده‌ها به وسیله مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته، هدایت شد. تلاش پژوهشگر در اجرای هر مصاحبه بر آن متتمرکز بوده تا داده‌های کیفی به صورت مستقل و اکتشافی به دست آید و نتایج آن بدون چارچوب قبلی مورد تحلیل قرار گیرد. برای رواسازی پروتکل مصاحبه و پرسش‌های آن با تنی چند از اساتید گروه علوم تربیتی و نیز صاحب‌نظران حوزه‌ی پژوهش‌های کیفی مشورت شد و بعد از اعمال نظرات اصلاحی ایشان و اجرای نمونه مقدماتی، نسخه نهایی برای انجام مصاحبه‌ها آماده گردید. به منظور اعتباریابی، از شیوه سه سویه‌نگری مبتنی بر تنوع بخشی در تعداد سوال‌ها، تحلیل و حذف موارد منفی و متناقض تفسیر شده در داده‌ها، و از نظرات چهار نفر از استادان و متخصصان تعلیم و تربیت، به منظور اعمال نظر نهایی، استفاده شد. برای تحلیل داده‌ها اقداماتی نظیر مرور یادداشت‌های تدوین شده بالا فاصله بعد از انجام هر مصاحبه برای تعديل و تکمیل مطالب یادداشت‌شده و همچنین تحلیل با استفاده از راهبرد هفت مرحله‌ای کلایزی و نرم افزار MAXQDA انجام شد. بدین‌منظور گام‌های زیر برداشته شد:

۱. برای آشنایی با عمق و گستره‌ی داده‌ها، روایتهای ارائه شده که به طور مرسوم پروتکل نام دارد، چندین مرتبه مطالعه شد تا محققین با آنها مأнос شوند. بدین‌منظور از طریق راهبردهایی نظیر بازخوانی مکرر داده‌ها، خواندن داده‌ها به صورت

جدول ۱. اطلاعات مشارکت کنندگان استاد

مشارکت کنندگان رشته مهندسی برق از گروه ریاضی فیزیک		کد تخصصی یافته
سابقه تدریس	کد تخصصی یافته	سابقه تدریس
۵ سال سابقه	III-01	۳۰ سال سابقه
۵ سال سابقه	III-02	۵ سال سابقه
۱۷ سال سابقه	III-03	۶ سال سابقه
۲۵ سال سابقه	III-04	۶ سال سابقه
۱۰ سال سابقه	III-05	۵ سال سابقه
۳۰ سال سابقه	III-06	I-05

جدول ۲. اطلاعات مشارکت کنندگان دانشجو

مشارکت کنندگان رشته مهندسی برق از گروه ریاضی فیزیک		کد تخصصی یافته
شماره ترم	کد تخصصی یافته	شماره ترم
۶ ترم	III-07	۵ ترم
۸ ترم	III-08	۵ ترم
۸ ترم	III-09	۵ ترم
۸ ترم	III-10	۷ ترم
۸ ترم	III-11	۵ ترم
۸ ترم	III-12	۷ ترم
۸ ترم	III-13	۹ ترم
۶ ترم	III-14	۵ ترم
۸ ترم	III-15	۹ ترم
۸ ترم	III-16	۷ ترم
۵ ترم	III-17	۵ ترم
۲ ترم	III-18	۷ ترم
۴ ترم	III-19	۵ ترم
۸ ترم	III-20	۵ ترم
۸ ترم	III-21	۹ ترم
۶ ترم	III-22	۷ ترم

جدول ۳. عامل، نشانه و گزاره حاوی کد هدف از تحصیلات دانشگاهی

عامل	نشانه	تعداد	نحوه
بدون بیان هدف	سریازی نرفتن پسران	۲	بدون بیان هدف خاص
بی هدفی	در حال حاضر با دیدن وضعیت موجود در دانشگاه، هدفم از تحصیلات دانشگاهی صرفاً گرفتن مدرک پایان دوره تحصیلیم هستش.	۲	بی هدفی
اهداف فرهنگی - اجتماعی	انگیزه تحصیلات سطح بالا	۴	اهداف فرهنگی - اجتماعی
اهداف اقتصادی - شغلی	موقعیت اجتماعی - فرهنگی	۴	اهداف اقتصادی - شغلی
خانواده همیشه میگفتند برو یه لیسانس بگیر خواستی ازدواج کنی حداقل بگیم دخترمون یه لیسانس داره و چون همه اعضا خانواده تحصیل کرده بودن و پزشک برآشون افت داشت من دیپلم بمونم عده‌ای هم می‌آیند برای ادامه تحصیل و می‌گویند میخواهیم دکتر شویم، عشق به عنوان نبود بازار کار در پایان تحصیلات متوسطه قبیل از اینکه بیام دانشگاه، هدفم این بود که مهارت‌های تخصصی راجب رشته تحصیلیم رو یاد بگیرم که بعداً بتونم با اون تخصص کارهای خاصی رو انجام بدم ، مثلاً ساخت و طراحی یک وسیله یا تعمیر و برنامه ریزی مجددش حتی.	۵	ازدواج بهتر	
بدون بیان هدف خاص - اهداف فرهنگی - اجتماعی	عنوان بیکاری برای مدرک دیپلم	۶	عنوان
بدون بیان هدف اهداف فرهنگی - اجتماعی	یکاری برای مدرک دیپلم	۵	یکاری برای
بدون بیان هدف اهداف اقتصادی - شغلی	هدف از تحصیلات دانشگاهی دارای سه عامل اصلی " اهداف فرهنگی - اجتماعی " دارای نشانه‌های "انگیزه تحصیلات سطح بالا" ، "موقعیت اجتماعی" و "اهداف اقتصادی-شغلی" بود. مضمون "بدون بیان هدف اهداف اقتصادی-شغلی" دارای نشانه‌های "سریازی نرفتن پسران" و "بی	۴۱	هدف از تحصیلات دانشگاهی دارای سه عامل اصلی " اهداف فرهنگی - اجتماعی " دارای نشانه‌های "انگیزه تحصیلات سطح بالا" ، "موقعیت اجتماعی" و "اهداف اقتصادی-شغلی" بود. مضمون "بدون بیان هدف اهداف اقتصادی-شغلی" دارای نشانه‌های "سریازی نرفتن پسران" و "بی

لیسانس استقلال مالی بدست آورند و این هدف را اکثر دانشجویان نمی‌خواهند به روش‌های غیر آکادمیک یا غیر دانشگاهی بهش برسند چون ضمن اینکه درآمدزایی و آماده شدن برای کاری برایشان مهم است.

"نشانه دستیابی به شغل مناسب" از میان چهل و سه مصاحبه انجام شده در چهل و یک مورد هدف از تحصیلات دانشگاهی و رفتن به دانشگاه، "تحصیل با هدف شغل بهتر" بیان شد. لازم به ذکر است که برخی از مشارکت‌کنندگان به بیش از یک هدف اشاره داشته‌اند.

در شناسایی عوامل اقتصادی مرتبط با افت تحصیلی، یافته‌ها این صورت است:

شغلی" دارای نشانه‌های "بیکاری برای مدرک دیپلم" و "تحصیل با هدف شغل بهتر" بود.

مشارکت‌کنندگان استاد در این مورد این چنین گفته‌اند:

"یکی بازار کار است. خیلی از مشاغل بازار کار شرط اول این است که تحصیلات دانشگاهی داشته باشند تا حداقل آشنایی‌های اولیه را داشته باشند. که خیلی‌ها در دوره کارشناسی دنبال این هستند که بروند در بازار کار" و "در بازار کار موثر است. خیلی از سازمان‌ها در زمان ثبت نام دانشگاه تهران امتیازی است برای خودش. اگر دانشگاه دولتی باشد ضریب اش بیشتر است."

همچنین یکی از استادان چنین گفته‌است: "هدف اصلی آها این است که برای محیط کار آماده شوند و بعد از اتمام دوره

جدول ۴. عامل، نشانه و گزاره حاوی کد عوامل اقتصادی مربوط به افت تحصیلی

عامل	نشانه	تعداد
عوامل اقتصادی جامعه	نیوب دورنمای آینده شغلی مطلوب مشکلات اقتصادی جامعه	۲۲
سالهایست بخارط نفت هیچ تلاش نتیجه بخشی دولت واسه صنعت و تولید کشور نمیکنه. از میان نشانه‌های عامل اقتصادی جامعه، از چهل و سه مصاحبه انجام شده، در ۹ مصاحبه، "سوءتدیر سیاستگذاران" و در ۶ مصاحبه نشانه "مشکلات اقتصادی جامعه" و در ۲۲ مورد از مصاحبه‌ها نشانه "نیوب دورنمای شغلی مطلوب" بیان شده که این نشانه در اکثربت مشارکت‌کنندگان مشترک بود. همچنین ۹ نفر از مشارکت‌کنندگان به عوامل اقتصادی مربوط با افت تحصیلی اشاره نکردند.	۹	
بخشی از گفته‌های مشارکت‌کنندگان دانشجو :	بخشی از گفته‌های مشارکت‌کنندگان دانشجو :	۳
از میان رسد بیان را	از طرف دیگه میفهمی که بعد از توم شدن درس هم واسه رشته ت خبری از کار نیست به نظرم هرچقدر اقتصاد کشور وضعش بدتر و بدتر می‌شود این دلیل قابل توجه تره شاید از نظر بقیه دلایل دیگری هم باشد	

جدول ۵. عامل، نشانه و گزاره حاوی کد راهکارهای جبران افت تحصیلی

عامل	نشانه	تعداد
راهکار	برنامه ریزی برای شناسایی نیاز آینده کشور دانشگاه باید بدونه تو صنعت چه خبره از روی اون کار کنه با دانشجوها.	۱۵
	ارتباط دانشگاه و صنعت کمک به تولید	۱۴
	آموزش کارآفرینی	۱۰
	در زمینه راهکارهای جبران افت تحصیلی، برخی از مشارکت‌کنندگان بیش از یک نشانه بیان کردند. بخشی از گفته‌های مشارکت‌کنندگان استاد :	۲۴
	"ابتدا باید بررسی دقیق صورت گیرد به این معنی که در ۱۰ سال آینده نیاز کشور چه چیزی است".	
	از جمله اظهارات مشارکت‌کنندگان استاد: "ارتباط صنعت و دانشگاه برقرار شود تا دانشجویان بتوانند هرآنچه بصورت تئوری آموخته اند در عمل پیاده کنند. بدون بررسی و	

صنعت موجود و وضعیت مطلوب تصمیم گیری برای آموزش
عالی صورت نگیرد."

از جمله اظهارات مشارکت کنندگان دانشجو: "تبیین
فرصت‌های کارآفرینی و خوداشتغالی در هر رشته. دیگه چرا
دروغ واضحه اگر بخواهیم منتظر شویم دولت کاری کند بیکارها
کم شوند یک عمر تمام شده. پس بهتر است به همان مثل
معروف ماهی نده، ماهیگیری یاد بده، عمل کنیم."

از میان نشانگان بیان شده، "برنامه‌ریزی برای شناسایی نیاز
آینده کشور"، "ارتباط دانشگاه و صنعت" و "کمک به تولید"
هر سه راهکارهایی است که در دراز مدت تاثیرشان در رفع
بیکاری در جامعه و بهبود اوضاع اقتصادی مشهود خواهد شد.
اما راهکار آموزش کارآفرینی و اضافه کردن آن به سیالابس
درسی دوره دانشجویی تمامی رشته‌ها می‌تواند از نالمیدی
دانشجویان پیشگیری کند و درنتیجه با حذف یکی از عوامل
مرتبط با افت تحصیلی (نیوود دور نمای شغلی مطلوب)، شیوع افت
تحصیلی را نیز کاهش دهد.

بحث

بیکاری در بسیاری از کشورها، حتی کشورهای پیشرفته
صنعتی، به عنوان یک مشکل اساسی مطرح می‌شود^(۲۹).
یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که هدف اکثریت دانشجویان از
ورود به دانشگاه بدبست آوردن شغل مناسب در آینده است. با
ورود به دانشگاه و در طی ترم‌های نخست در می‌یابند که آینده
شغلی مطلوب، به علل گوناگون دور از دسترس است. در نتیجه
نا امیدی و بی انگیزگی بر این دسته از دانشجویان حاکم شده و
درنتیجه دچار افت تحصیلی می‌شوند و اگر هم تحصیلات خود را
به اتمام برسانند به اهداف آموزشی دوره تحصیل خود نمی‌رسند.
از این رو ارائه راهکاری جهت تضمین آینده شغلی علاوه بر
تأثیرات مفید آن در اقتصاد کشور، با کم کردن آمار افت تحصیلی
دانشجویان، می‌تواند از هدر رفتن بخش مهمی از منابع مالی
که بر اثر این آسیب به هدر می‌رود نیز جلوگیری کند. مارتلی و
کاری (۲۰۰۷) نیز اذعان دارند انتظار کنونی از دانشگاه‌ها این
است که در کنار امر پژوهش و آموزش وظیفه آموزش کارآفرینی
را نیز به عنوان موتورهای ابتکار و رشد اقتصادی هر منطقه و
ملتی را به عهده بگیرند^(۴۳). لیان و چن (۲۰۰۹)، نیز آموزش
کارآفرینی را به عنوان یکی از ابزارهای کلیدی برای افزایش
گرایش به کارآفرینی افراد معرفی کردند^(۴۴). از این رو
طرح‌های آموزشی به طور بسیار امیدوارکننده‌ای باعث افزایش
تعداد کارآفرینان بالقوه و درحال تولد خواهد شد. نتایج پژوهش
حاضر با نتایج تحقیق آراستی، سعیدبنادکی و ایمانی‌پور (۱۳۹۰)
همسان است. آنان نیز بر این عقیده‌اند کشورهای در حال توسعه
مانند ایران نیز برای دست یابی به مزیت‌های رقابتی و حل
مسائل و مشکلات عمومی جامعه مانند بیکاری و نظایر آن ملزم

دانشگاه‌ها طیف گسترده‌ای از برنامه‌های آموزش کارآفرینی را
دبال می‌کنند.^(۵۲)

سیاستگذاری

این مقاله برگرفته از یافته‌های رساله دکتری تخصصی رشته سنجش و اندازه‌گیری دانشگاه تهران است. نویسنده‌گان بر خود لازم می‌دانند از مسئولین دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه تهران، بابت حمایت‌های پیشان صمیمانه تشکر و قدردانی نمایند.

ملاحظات اخلاقی

در این پژوهش رضایت آگاهانه مشارکت کنندگان و کلیه اصول اخلاق در پژوهش رعایت شده است و کد اخلاق پژوهش حاضر IR.UT.PSYEDU.REC.1398.024 است.

تضاد منافع: هیچگونه تعارضی در منافع بین نویسنده‌گان و مجله راهبردهای آموزش در علوم پزشکی مشاهده نشده است.

منابع مالی: همه هزینه‌های این پژوهش بر اساس منابع مالی شخصی پژوهشگران انجام شده است.

منابع

1. Saavedra AR, Opfer VD. Teaching and Learning 21st Century Skills. *Phi Delta Kappan*. 2012; 2(49): 8- 13. <https://doi.org/10.1177/003172171209400203>
2. Davis HA. Conceptualizing the Role and Influence of Student-Teacher Relationships on Children's Social and Cognitive Development. *Educational Psychologist*. 2003; (38): 207-234. http://dx.doi.org/10.1207/S15326985EP3804_2
3. Vahidi N, Roslan S, Chong Abdullah M, Omar Z. Association of Perceived Interest Major Fit and Objective Interest Major Fit with Academic Achievement. *International Journal of Education & Literacy Studies*, 2016; 4 (2): 196-206. DOI: 10.15640/jehd.v5n2a23
4. Berk LE. Infants, children and adolescents. 2nd ed. Boston: Allyn & Bacon; 1999.
5. Shahvali M, Abedi-Sarvestani A. [Factors Affecting the Interest and Educational Aptitude of Agricultural Students in Iran]. *Journal of Agricultural Education Administration Research*. 2014; 6(13): 16-30. (DOI: 10.22092/jaeir.2014.100983[In Persian]
6. Golshani F, Hassani F. [Calculate and analyze the rate of academic failure and its effective factors]. Human Resource Planning and Human Resources Development Policies. Institute for Research and Educational Planning. [In Persian]
7. Tovar E, Simon M. Academic Probation as a Dangerous Opportunity: Factors Influencing Diverse College Students' Success. *Community College Journal of Research and Practice*. 2006; 30(7):547-564. DOI: 10.1080/10668920500208237
8. Lazin R, Neumann L. Student characteristics as predictors of drop-out from medical school: Admissions to Beer-Sheva over a decade. *Medical Education*. 1991; 25(5): 396-404. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1365-2923.1991.tb00087.x>
9. AghaeiAfshar A, FasihiHarandi M, NematollahiMahani SN. [Report an educational intense decline in medical student with excellent educational background]. *J Strides Dev Med Educ*. 2016, 12(4): 584-6. [In Persian]
10. O'Neill, L. D., Wallstedt, B., Eika, B., & Hartvigsen, J. Factors associated with dropout in medical education: a literature review. *Medical Education*. 2011; 45, 440-454. doi: 10.1111/j.1365-2923.2010.03898.x
11. Salmalian Z, Kazemnezhad Leili E. [Correlation between self-concept and academic achievement of students]. *journal of HOLISTIC NURSING AND MIDWIFERY*. 2014; 24(71): 40-47. [In Persian]
12. Cabrera L, Tomás J, Álvarez PY, Gonzalez M. The problem of university drop out. *RELIEVE*. 2006; 12(2): 171-203. http://www.uv.es/RELIEVE/v12n2/RELIEVEv12n2_1.htm
13. Rump M, Esdar W, Wild E. Individual differences in the effects of academic motivation on higher education students' intention to drop out. *European Journal of Higher Education*. 2017; 7(4): 341-355. doi.org/10.1080/21568235.2017.1357481
14. Tamanaefar M, Neyazi M, Amini M. [A comparative study of factors influencing student academic failure and

استفاده کرده و شغل خوبی را ایجاد نمایند. این پژوهش بر روی دانشجویان یک دانشگاه دولتی انجام شده است. پر واضح است فاصله نظریه تا عمل، بسیار زیاد است. از این‌رو پیشنهاد می‌شود موانع کارآفرینی در کشور از لحاظ اداری، اقتصادی و اجتماعی شناسایی شود تا تاثیر روز افرون آن در امر شکوفایی اقتصاد کشور مشاهده گردد.

نتیجه‌گیری

به طور کلی نتایج این تحقیق نشان داد، از جمله عوامل افت تحصیلی دانشجویان، ناامیدی دست‌یابی به شغل مناسب پس از اتمام تحصیل است و آموزش کارآفرینی می‌تواند راهکاری جهت جلوگیری از افت تحصیلی باشد. امروزه همگان دریافت‌های جوامعی در بلندمدت موفق‌تر و سرفرازتر هستند که بیشتر به اندیشه متکی بوده‌اند تا به متابع زیرزمینی، به ویژه در عصر حاضر، که عصر دانایی و خلاقیت و عصر تلفیق اندیشه‌ها و ابتکارات است، توجه به کارآفرینی در توسعه و پیشرفت کشورها بسیار اهمیت دارد. برخی از سیاست‌گذاران نیز اکنون بر این باورند که آموزش کارآفرینی وسیله‌ای است که با کمک آن می‌توان سطح کارآفرینی جامعه را افزایش داد^(۵۱) و هم‌استتا با نتایج این تحقیق، کارآفرینی به عنوان یک راهبرد اثربخش برای نوآوری بیشتر شناخته شده است. در بسیاری از کشورها،

- conditionally privileged]. journal of behavior scholar. 2007; 14(24): 39-52. [In Persian]
15. Koohi Nasrabadi M, Navabipour M, Ganji M, Safavi SM. [Determining Organizational Factors Affecting Educational Failure of the Students and How to Control and reduce it (Case Study: University of Kashan)]. *Organizational Cultur Management*. 2013; 11(3): 141-168. [In Persian]
 16. Haghdoost AA, Sadeghirad B, Shamsedini A, Nafisi Y, Dehghani MR, Ayatollahimovavi SA. [The rates and examples of the academic achievement of medical students sent abroad]. *Journal of Community Health Research*. 2010; 13(1): 1-10. [In Persian]
 17. Afzali M, Delavar A, Afzali A. [Meta-Analysis of thesis's about Academic Failure]. *Educational Measurement*. 2014; 5(17): 9-27. [In Persian]
 18. Snyder KE, Adelso, JL. The Development and Validation of the Perceived Academic Underachievement Scale. *The Journal of Experimental Education*. 2017; 4(85): 614-628
<https://doi.org/10.1080/00220973.2016.1268087>
 19. Baslanti U, McCoach D. Factors related to the under achievement of university students. *Turkey Roeper Rev*. 2006; 28(4): 210-215. DOI: 10.1080/02783190609554366
 20. Banerjee PA. A systematic review of factors linked to poor academic performance of disadvantaged students in science and maths in schools. *Cogent Education*. 2016; 3(1): 1-17.
<https://doi.org/10.1080/2331186X.2016.1178441>
 21. Murphy SC. The first-year student experience: examining student satisfaction and the use of learning communities in the first year of college. Retrieved from the University of Minnesota Digital Conservancy. 2010; <http://hdl.handle.net/11299/92414>
 22. Olajide SO, Okewole JO, Agboola OS. Comparative Study of Academic Performance of a Group of Undergraduate Students in the Institute of Education, Obafemi Awolowo University, Ile-Ife, Osun State, Nigeria. *International Journal of Humanities Social Sciences and Education (IJHSSE)*. 2015; 2(2): 1-13.
 23. Salehi Omran E, Rahmani ghahdarjani E. [The issue of employment of higher education graduates and the necessity of paying attention to the employment skills of the labor market in the planning of higher education]. *Iranian higher education*. 2013; 5(3): 27-58. [In Persian]
 24. Enders J, de Boer H. The Mission Impossible of the European University: Institutional Confusion and Institutional Diversity. *European Integration and the Governance of Higher Education and Research*. 2009; (26): 159-178. DOI: 10.1007/978-1-4020-9505-4
 25. Karami M, Momeni H. [Global labor market and its impact on curriculum design]. 8th Iranian Curriculum Studies Association In date 2008-10-29. Babolsar. [In Persian]
 26. Jomeyri V, Hatami J, Fathi Azar E, Pakdel Fard M. [Level of Concordance between Architecture Engineering Undergraduate Curricula and Workplace Needs in Iran]. *Journal of Higher Education Curriculum Studies*. 2010; 1(2): 111-132. [In Persian]
 27. Moffat K J, McConnachie A, Ross S, Morrison JM. First Year Medical Student Stress and Coping in a Problem-Based Learning Medical Curriculum. *Medical Education*. 2004; (38): 482-491.
<http://dx.doi.org/10.1046/j.1365-2929.2004.01814.x>
 28. Saberian M, Haji Aghajani S. [Study of Job Future of Semnan Nursing School Graduates]. *Iranian Journal of Medical Education*. 2003; 3 (1) :53-59
URL: <http://ijme.mui.ac.ir/article-1-178-fa.html> [In Persian]
 29. Sharifi O, Asady A, Rezaei R, Adeli M. [University Educated Women's Entrepreneurs]. *Women's studies*. 2010; 1(1): 72-106. [In Persian]
 30. Zeyn Abadi HR, Salehi K, Parand K. [An Analytical View on the Performance of Vocational Schools: The Case of Outputs Quality Evaluation of the Second Region Vocational Schools in Tehran city]. *Quarterly Journal of Educational Innovations*. 2007; 5(16): 119-163. [In Persian]
 31. Saeedy Rezvani M, Mohammad Hoseinzadeh M, Baghgoli H. [The occupational destiny of education and psychology students graduated from ferdowsi university of mashhad]. *semi-annually studies in education & psychology*. 2011; 11(2): 57- 85. [In Persian]
 32. Memarzadeh, GR, Agha Davood SR. [Sociological Study of Islamic Azad University Graduates and their achievement in Management Ph.D]. *Journal of Social Science*. 2009; 3(7); 21-64. [In Persian]
 33. Hamerlinck J, Emery M. Entrepreneurship 'A unique opportunity for higher education. NCRCRD Policy Briefs. North Central Regional Center for Rural Development. 2006.
<https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED498390.pdf>
 34. Mars MM, Rhoades G. Socially oriented student entrepreneurship: A study of student change agency in the academic capitalism context. *The Journal of Higher Education*. 2012; 83(3):435-459.
<https://doi.org/10.1080/00221546.2012.11777251>
 35. Kuratko DF. The Emergence of Entrepreneurship Education: Development, Trends, and Challenges, *Entrepreneurship Theory and Practice*. 2005; 29 (5): 577-598
<https://doi.org/10.1111/j.1540-6520.2005.00099.x>
 36. Johnson DC, Justin B, Hildebrand R. Entrepreneurship education: towards a discipline-based framework. *Journal of Management Development*. 2006; 25(1): 40-54.
<https://doi.org/10.1108/02621710610637954>
 37. Arasti Z, Saeed bbadaki S, Imanipour N. [The role of teaching the lesson Entrepreneurship Basics" in the intention of creating non-management students (case study: Arts & Literature Faculties and Humanities, University of Tehran)]. *Journal of Entrepreneurship Development*. 2011; 4(4): 107-124. [In Persian]
 38. Abedi HA. [Applying Phenomenological method of research in clinical sciences]. *Quarterly Rahbord*. 2010; 19(54): 207-224. [In Persian]
 39. Mohammadpoor A, Bahmani M. [Women, Shopping centers and consumption signs (Case study of Shiraz Setareh fars shopping center)]. *Quarterly women's strategic studies (Ketabe zanan)*. 2010; 12(47): 41-72. [In Persian]
 40. Delavar A. [Qualitative Methodology]. *Quarterly Rahbord*. 2010; 19(54): 307-329. [In Persian]
 41. Teddlie C, Tashakkori A. Foundations of Mixed Method Research: Integrating Quantitative and Qualitative Techniques in the Social and Behavioral Sciences, London: Sage Publications; 2009.
 42. Sarmad, Z., bazargan, A. & Hejazi, E. [Research methods in Behavioral Sciences]. Tehran: Agah; 2013. [In Persian]
 43. Matlay H, Carey C. Entrepreneurship education in the UK: a longitudinal perspective, *Journal of Small Business and Enterprise Development*. 2007; 14(2): 252-263, <https://doi.org/10.1108/14626000710746682>
 44. Liñán F, Chen YW. Development and cross-cultural application of a specific instrument to measure entrepreneurial intentions, *Entrepreneurship Theory and Practice*. 2009; 33(3):593-617.
<https://doi.org/10.1111/j.1540-6520.2009.00318.x>

45. Urbano D, Aponte M, Toledano N. Doctoral education in entrepreneurship: a European case study, *Journal of Small Business and Enterprise Development*. 2008; 15(2): 336 – 347. DOI:10.1108/14626000810871718.
46. Nabi G, Linán F. Graduate Entrepreneurship in the Developing World: Intentions, Education and Development. *Education Training*. 2011; 53, 325-334. <https://doi.org/10.1108/0040091111147668>
47. Sheykh Eslami AR, Salehi K, Zeynabadi HR. [Assessing the success rate of entrepreneurial programs and their role in productive employment: Case study in the formal education system at pre-university level]. *Research in educational systems*. 2013; 6(17): 1-24. [In Persian]
48. Fayolle A, Gailly B, Lassas-Clerc N. Effect and counter-effect of entrepreneurship education and social context on student's intentions. *Estudios de Economía Aplicada*. 2006; 24(2): 509–523. Retrieved from <http://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/2103744.pdf>
49. Moradi M. [The Effect of Opportunity Recognition Training on the Entrepreneurial Intent of Nursing Students], MSc, University of Tehran. 2010 [In Persian]
50. Rae D. "Practical theories from entrepreneurs' stories: discursive approaches to entrepreneurial learning", *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 2004; 11 (2): 195-202. <https://doi.org/10.1108/14626000410537137>
51. Oosterbeek H, Van Praag M &, Ijsselstein A. The Impact of Entrepreneurship Education on Entrepreneurship Skills and Motivation. *European Economic Review*. 2010; 54, 442-454. <http://dx.doi.org/10.1016/j.eurocorev.2009.08.002>
52. Weber R, Graevenitz GV, Harhoff D. (2009). The Effects of Entrepreneurship Education. *Journal of Economic Behavior & Organization*, 2009; 76 (1): pp.90-112. <https://doi.org/10.1016/j.jebo.2010.02.015>